

# U OKU KAMERE ŠIME RADOVČIĆA

Muzej grada Zagreba / Reprezentativnom izložbom »Šime Radovčić - zagrebački novinar i fotoreporter« što se pod medijskim pokroviteljstvom »Vjesnika« otvara u petak, 23. srpnja, pokazat će se najbolji radovi iz vrijedne donacije velikana hrvatske novinske fotografije / Snimajući urbanu svakodnevnicu tijekom proteklih četrdeset godina, Radovčić se u povijest ubilježio kao sjajan kroničar Zagreba



Četrdeset godina novinskog fotografiranja: Šime Radovčić

Ako je umjetnička fotografija umijeće bilježenja teško spoznatljive ljepote, tada je bez ikakve sumnje novinski fotograf izabranik sretnoga trenutka u kojemu stvarnost može postati ljepota! Brza novinska fotografija, to vizualno čedo spretnosti i neuroze, nepravedno je potisnuta pred estetskim radovima fotografskih bonvivana. Ta tko se ne sjeća onih potresnih fotografskih svjedočanstava rata u kojima čak i vod ranjenih vojnika u praskozorje neće samo posvjedočiti poraz ili pobjedu, već će pružiti i izniman vizualni (pa time i umjetnički) užitak. Ako je cjelokupna ljudska misao usmjerena otkrivanju prirode stvarnog, tada je i novinski fotograf prije svega istražitelj onih zagonetnih slojeva što postoje u trenutku kao jedinici vječnosti.

Izložbom »Šime Radovčić - zagrebački novinar i fotoreporter«, što se otvara u petak, 23. srpnja u 19 sati, Muzej grada Zagreba predstaviti će reprezentativan ciklus radova dugogodišnjeg »Vjesnikova« novinara i fotoreportera, pripadnika one »zlatne generacije« (Pavao Cajzek, Zvonko Grčman, Zlatko Filipić, Valent Grobenški, Drago Lipić, Josip Kelemenić), što nije štedjela potplate svojih cipela da bi živjela zajedno sa svojim gradom, zabilježivši jedinstvenu ljepotu trenutaka prije no što ih vrijeme zauvijek usisa prema granicama zaborava. Senzibilni mediteranac, zaljubljen kao i toliki Dalmatinci u oštra obzora Sjevera, rođen je 1924. godine na šibenskom otoku Kapriju. Tijekom svoga plodotvornog četrdesetogodišnjeg rada surađivao je s »Vjesnikom u srijedu«, »Globusom«, »Večernjim listom«, »Studijem«, »Arenom«, »Okom«, »Vikendom«, »Startom«, kao i drugim novinskim izdanjima. Sudjelovao je na brojnim izložbama novinske fotografije u zemlji

i inozemstvu, osvojivši mnoga priznanja i nagrade.

Godine 1973. dobitnik je godišnje nagrade Hrvatskog novinarskog društva »Zlatno pero« za seriju reportaža »Kamera gleda za vas«, objavljenih u »Vjesniku«. Za dugogodišnji novinarski rad odlikovan je i Ordenom rada sa zlatnim vijencem. Tisuće negativna i fotografija koje je tijekom života snimio, darovao je Muzeju grada Zagreba 1995. na trajnu pohranu i obradu. Ti radovi, po riječima autora velike izložbe, muzejskog savjetnika Zdenka Kuzmića, čine neprocjenjivo muzejsko bogatstvo, kojemu u fondusu pripada posebno mjesto. Na izložbi će biti prikazan reprezentativan odabir radova iz Radovčićeve goleme fotografske donacije, isključivo sa zagrebačkim temama. Snimajući grozničavi razvoj grada što se širio preko Save, drhtavo urbano bilo političkog, kulturnog, i ekonomskog života, portretirajući velikane hrvatske kulture i umjetnosti, ali i nepoznate, anonimne putnike i prolaznike što su se slučajno zatekli na zagrebačkim ulicama, Radovčić se u povijest upisao kao sjajan kroničar svog vremena. Svjedočanstva su to grada u svim njegovim mijenama, vizualne podsjetnice i combrayevsko putovanje za izgubljenim vremenom, prizorima, sjećanjima, obrišima i mirisima Zagreba kakva pamtimu u snovima. Redakcija »Vjesnika« je ekulzivni medijski pokrovitelj i sponsor izložbe i opsežnog pratećeg kataloga. Šime Radovčić je karijeru započeo 1950. godine u poduzeću »Foto«, prvo kao fotografski radnik, a potom i kao fotoreporter, snimatelj, laborant i retušer u pogonu »Slavija«. Vrijedna iskustva iskoristit će da bi nekoliko godina poslije postao fotoreporter u zagrebačkom izdanju »Borbe«. U to vrijeme, ka-

ko ističe autor izložbe Zdenko Kuzmić, gotovo da i nema događaja koji Šime Radovčić nije zabilježio. U svome fotografskom izričaju rijetko se postavljao kao kritičar pojedinih stanja, ali se zato vrlo često pojavljivao kao lucidni pro-

matrač koji je svojom kamerom posve prirodno, jednostavno i nenametljivo bilježio stvarnost. Unatoč raznovrsnoj tematici, u svim je njegovim radovima iskazana objektivnost, i to ne samo u sadržajima koje je obrađivao, već i u konačnoj poruci koju su te fotografije sadržavale što će i postati osnovnom značajkom njegova cjelokupna rada, naglasio je Kuzmić.

Nakon »Borbe« Radovčićev je fotoreporterski rad nastavljen u redakciji »Vjesnika« sve do 1960. godine. U to je vrijeme nagrađen novčanom iznosom od tri tisuće dinara za »veliki broj razvijenih fotografija u mjesecu prosincu 1955. godine, a naročito za fotografije sa puta druga Tita u Etiopiju i Egipat«. Ti su radovi značajni ne samo kao dokumenti vremena, već i kao estetska očitovanja jedne epohe. Nakon rada u »Vjesniku« prešao je početkom šezdesetih u redakciju »Zagrebačke panorame«, na radno mjesto fotoreportera, a nedugo potom imenovan je i urednikom fotografije. Prelazak će mu omogućiti bitne pomake u radu. Nova uređivačka koncepcija »Panorame« omogućila mu je mnogo slobodniji odnos i pristup u radu, što će bitno proširiti i tematsku orijentaciju samoga časopisa. Studioznost teme, svodenje slike na osnovne komponente vizualnog doživljaja, životna dokumentarnost i smjelost, karakteristike su njegovih fotografija iz tog doba. U vrijeme dok prvi tenor svijeta Mario del Monaco oduševljava zagrebačku publiku, a Jean Paul Sartre govori na »Književnom petku«, Radovčić za vječnost bilježi dovršenje Mosta slobode, gradnju tramvajske pruge Držićeva-Šubičeva te uređenje jezera Bundeck. Slijede fotografije Prvog zagrebačkog Biennala suvremene glazbe



Potresno svjedočanstvo prošloga vremena: Zagrebački kolporter

u dvorani »Istra« 1961. godine«, kojima se potvrđuje kao rafinirani zapisivač umjetničkih događanja. Godine 1962. postaje član Društva novinara Hrvatske te započinje plodotvornu suradnju s glasovitim zagrebačkim gradonačelnikom Večeslavom Holjevcem. Smioni gradonačelnik zahvaljujući kojem Zagreb preokrećuće korito Save, osjeća kako je Šime Radovčić reporter osobite snage i izraza. Njihova je suradnja rezultirala serijalom fotografija iz života grada. Kada novi zagrebački gradonačelnik postaje Pero Pirker, Radovčić se okreće novim zadacima, u kojima u potpunosti dolazi do izražaja mnogoznačnost njegovih fotografija objavljenih u »Zagrebačkoj panorami«. Fotografije su to što se pričinjaju kao reportaža, djeluju kao dokument, a nerijetko se doživljavaju kao likovno djelo, tvrdi Kuzmić. Gostovanje Dmitrija Šostakoviča, Festival zabavne glazbe, zagrebački Velesajam, prvi električni vlak što je povezivao Rijeku i Zagreb, stota obljetnica JAZU, tek su neke od tema koje ga u to vrijeme zaokupljaju.

Posebice je značajan serijal radova koje je stvorio družeći se s mnogim poznatim zagrebačkim umjetnicima. »Gerlerija istaknutih« seže od glasovitog portreta Miroslava Krleže, snimljenog davne 1954. godine, pa sve do portreta Ede Murtića iz 1991. godine. U suradnji

s Muzejem grada Zagreba ostvario je jedan od svojih najvećih fotoreporterskih uspjeha. Bila je to godišnja serija komparacija objavljenih u »Vjesniku« pod naslovom »Nekad i danas«, koju je nakon objavljivanja prezentirao na natječaju novinarskih radova u Društvu novinara Hrvatske 1967. godine. To su vjerni dokumenti koji slikom i riječju svjedoče o razvitku pojedinih dijelova Zagreba, počevši od 1860., pa sve do 1967. godine. Taj je serijal obogatio sa još tri znamenite fotografije »Kolporter«, »Anatomija« i »Tošo Dabac«, što predstavljaju ne samo potresna i vjerna svjedočanstva, već i prava umjetnička djela.

Plodno stvaralačko razdoblje Šime Radovčić nastavlja u »Reviji Zagreb« od 1968. do 1972. godine, kada snima domljive fotoreportaje. Svi su ti radovi danas nezamjenjivi dokumenti za proučavanje povijesti Zagreba, kaže Zlatko Kuzmić. Nakon ugasnuća zagrebačke »Revije« Radovčić se vratio u redakciju »Vjesnika« kao fotoreporter i urednik, gdje je i ostao sve do umirovljenja 1987. godine. Za vrijeme njegova uredništva, »Vjesnik« nije samo znatno poboljšao kvalitetu svojih fotografija, već je stvorio i prepoznatljiv i od čitatelja omiljen vizualni identitet.

MARINA TENŽERA



ŠIME RADOVČIĆ

Legendarna fotografija: Miroslav Krleža na Cmroku

Presnimio: Vjesnik / Ranko Marković

Lorario Thugut nije zbog svojih jebaćkih vrлина koliko zbog svoje osobne umilnosti postao jednim od najcjenjenijih hotelskih gostiju. Florentino je Ariza, šutljiv i migoljav, također stekao gospodarevo poštovanje pa se, u najžešćim trenucima svoje tuge, običavao zatvoriti kako bi čitao stihove i plačljive romane u sparnim sobicama, a njegovi su snovi ostavljali gnijezda tamnih lastavica na balkonima i cmokanje, lepet krilima u mrtvili sieste. U sumrak, kad bi vrelina popustila, nije mogao a da ne čuje razgovore muškaraca koji su se, nakon radnoga dana, dolazili opustiti uz brzu ljubav. Florentino je Ariza tako doznao za mnoge nevjere, a i za državne tajne, što su ih ugledni gosti, ali i mjesni časnici, povjeravali svojim kratkotrajnim ljubavnicama, ne mareći može li ih čuti netko u susjednim sobama. Tako je doznao da je, četiri milje sjeverno od arhipelaga Sotovolta, još od osamnaestoga stoljeća potopljen španjolski galijun koji je vozio više od pet stotina milijardi pesosa čistoga zlata i dragog kamenja. Ta ga je priča zadivila, ali se u nju uputio tek nakon nekoliko mjeseci, kad ga je ljubavno ludilo potaknulo željom da izvuče potopljeno blago kako bi se Fermina Daza kupala u zlatnim bazenima.

Mnogo godina poslije, kad se nastojao prisjetiti kakva je doista bila djeva idealizirana pjesničkom alkemijom, nije je mogao odvojiti od srecparajućih sutona tog razdoblja. I kad bi je neopažen vrebao, onih tjeskobnih dana dok je čekao odgovor na svoje prvo pismo, vidio bi je, preobraženu u treptajima u dva sata popodne, pod rosuljom bademovih latica, gdje je u svako doba godine vječno trajao travanj. Tad ga je praćenje na violini Lotarija Thuguta, na povlaštenom vidiokvu koru, zanimalo samo zato da bi vidio kako joj se tunika leluja na lahoru pjesama. Prisjela

## KNJIŽEVNI PODLISTAK

## LJUBAV U DOBA KOLERE

15

### Piše: Gabriel García Márquez

*Tako je o njemu, na poslijetku, razmišljala kao što nikad nije očekivala da se na nekoga može misliti, naslućivala ga i ondje gdje ga nije bilo, priželjkivala da bude i ondje gdje nije mogao biti, odjednom bi se probudila, čvrsto uvjerenja da je u mraku gleda dok spava*



skom celuloidnom ovratniku. U šali ga je upitala ide li na sprovd.

- Dode mi na isto - odgovorio je pocrvenjevi do ušiju.

Vidjela je da jedva diše od straha, ali bio je nepokolebljivo odlučan. Na poslijetku ga je opomenula, blagoslovlila ga i - gušeći se od smijeha - obćala mu još jednu bocu kolonjske vode kako bi zajedno proslavili pobjedu.

Otkako je, prije mjesec dana, predao pismo, često je prekršio obećanje da se neće vraćati u perivoj, ali je pazio da ne bude viđen. Sve je bilo isto. Sat čitanja ispod stabala završio je oko dva popodne, kad bi se grad budio nakon sieste, a Fermina je Daza uz tetu vezla sve dok vrelina ne bi popustila. Florentino Ariza nije je čekao da tetu ude u kuću, nego je ulicu prešao ratničkim koracima kojim je zatimio klecanje u koljenima. Nije se obratio Fermini Daza, nego teti.

- Učinite mi uslugu pa me na trena ostavite samoga s gospodicom - rekao joj je. - Moram joj re-

ći nešto važno.

- Drzičel! - odgovorila je tetka. - Nema toga o njoj što ja ne bih smjela čuti.

- Onda joj neću ništa reći, ali, upozoravam vas: bit ćete odgovorni za ono što se dogodi.

Escolástica Daza nije takvo ponašanje očekivala od idealnog udvarača, ali ustala je prestrašena, prvi put obuzeta snažnim dojmom da iz Florentina Arize progovara Duh Sveti. Ušla je u kuću promijeniti igle, a ispod badema pred ulazom ostavila je dvoje mladih.

Fermina je Daza posve malo znala o šutljivom udvaraču koji je doletio u njezin život poput zimске lastavice, a kojemu ne bi znala ni ime da nije potpisao pismo. Doznala je da je sin marljivje i ozbiljne neudane žene, nepoje u ulicu prešao ratničkim koracima kojim je zatimio klecanje u koljenima. Nije se obratio Fermini Daza, nego teti.

To ju je ganulo. Znala je i da svira u zboru, a iako se nikad nije usudivala dići pogled tijekom misle se kako bi to provjerila, jedne se nedjelje uvjerila da druga glazbala sviraju svima, a violina samo njoj. Nije bio muškarac kakvog bi izabrala. Svojim naočalama nahoćeta, svećeničkim odijelom i tajanstvenim postupcima izazvao je u njoj znatiželju, kojoj je teško odolijevala, ali nije nikad pomislila da je ta znatiželja tek jedna od tolikih ljubavnih krinki.

Ni sama nije shvaćala zašto je prihvatila pismo. Nije se zbog toga grizla, ali joj se, zbog sve jače nužnosti da odgovori, pretvorilo u smetnju za život. Svaka očeva riječ, svaki slučajni pogled, njegove najobičnije kretnje činile su joj se smicalicama kako bi otkrio njezinu tajnu. Bila je u tolikoj panici da je izbjegavala govoriti za stolom, iz straha da bi se mogla izdati neopreznom riječi. Tajila je i teti Escolastici, iako je ona dijelila njezinu suzdržanu tjeskobu. U svako se doba dana i nepotrebno zaključavala u kupaonicu

pa opet čitala pismo, nastojeći otkriti tajni jezik, čarobnu formulu skrivenu u nekom od trista četrnaest slova tih pedeset osam riječi, u nadi da će razabrati i nešto više nego što piše. Nikad nije našla ništa više nego nakon prvog čitanja, kad je, uzlupana srca, odjurila u kupaonicu i razderala otmotnicu, u tlapnji da je to opširno i grozničavo pismo, a našla je samo namirisani list kojega ju je odlučnost prestrašila.

Isprija nije ozbiljno mislila da je dužna odgovoriti, ali pismo je bilo tako izričito da ga nije mogla izbjeći. U međuvremenu je, u oluji sumnja, zatjecala sebe kako na Florentina Arizu misli češće i s većim zanimanjem nego što je htjela sebi dopustiti, dapače, zabrinuto se pitala zašto više nije u perivoju u uobičajeno vrijeme, zaboravivši da ga je ona zamolila neka se ne vraća dok ona ne smisli odgovor. Tako je o njemu, na poslijetku, razmišljala kao što nikad nije očekivala da se na nekoga može misliti, naslućivala ga i ondje gdje ga nije bilo, priželjkivala da bude i ondje gdje nije mogao biti, odjednom bi se probudila, čvrsto uvjerenja da je u mraku gleda dok spava, tako da je, onoga popodneva kad je čula njegove odlučne korake po sagu žutoga perivojskoga lišća, jedva povjerovala da je opet nije prevarila mašta. No, kad je od nje zahtijevao dogovor, odlučnošću koja nije imala veze s njegovom tugaljivošću, svladala je strah i pokušala se izvući istinom: ne zna što bi mu odgovorila. No, Florentino Ariza nije prešao preko ponora da bi se sada dao zastrašiti.

- Ako ste prihvatili pismo - rekao je - neuljudno je ne odgovoriti.

Bio je to svršetak labirinta. Fermina se Daza svladala i opravdala zbog odgode, svečano mu obećavši da će, prije nego što završe praznici, dobiti odgovor.

Ispunila ga je. Posljednjega veljačkoga petka, tri dana prije početka nastave, teta Escolástica došla je na poštu pitati koliko bi stajao brzovaj u selo Piedras de Moler, koje nije bilo ni na telegrafskom popisu, a puštala je da je uputi Florentino Ariza, kao da se nikad prije nisu vidjeli, a kad je odlazila, pretvarala se da je na polici zaboravila molitvenik u gušterovoj koži, a u njemu tanku otmotnicu zlaćanih vinjeta. Florentino Ariza, preobrazen srećom, ostatak je popodneva jeo ruže i čitao pismo, prečitavajući svako slove i jeđuci sve više ruža što je dulje čitao, a u ponoć ga je toliko puta pročitao i pojeo toliko ruža da ga je majka morala uhvatiti za glavu, kao tele, kako bi popio ricinusovo ulje.

Bila je to godina vatrene ljubavi. Ni on ni ona nisu živjeli ni za što drugo osim zato da misle jednog na drugo, da sanjaju jedno od drugome, da iščekuju pismo podjednako tjeskobno kao što su na njih otpisivali. Nikada tog bucnogova proljeća, a ni sljedeće godine, nisu imali prigodu izmijeniti usmeno koju riječ. Dapače, otkako su se prvi put vidjeli pa sve dok joj - pola stoljeća poslije - nije ponovio svoju odluku, nikad nisu imali ni jedne prigode da se vide u četiri oka ni da govore o svojoj ljubavi.

No, u prva tri mjeseca nije prešao dan, a da jedno drugomu nisu pisali, katkad i dva puta na dan, sve dok se teta Escolástica nije prestrašila proždrljivosti lomće koju je i ona pomogla upaliti.

(Nastavlja se)  
(»Ljubav u doba kolere« Gabriel García Márqueza objavila je, u prijevodu Anke Katusić Balen, zagrebačka Mozaik knjiga, tel. 01/425-011.)